

ВАЗДУХОПЛОВНИ

Издаје: Удружење пензионисаних војних летача
и падобранаца Србије. ЗЕМУН, Штросмајерова број 1
www.udruzenjepvlps.org

БИЛТЕН

Број 108, децембар 2020.

ДАН 204. ВАЗДУХОПЛОВНЕ БРИГАДЕ

На војном аеродрому „Пуковник-пилот Миленко Павловић“ у Батајници, свечано је обележен 2. децембар — Дан 204. ваздухопловне бригаде, у спомен на дан када је 1949. године формиран 204. ловачки авијацијски пук.

Поводом празника, положен је венац на спомен-обележје погинулим припадницима јединице, а најистакнутијим појединцима су уручене награде и саопштене стимулативне мере. Свечаност је одржана уз поштовање свих прописаних мера за сузбијање и спречавање ширења заразне болести ковид 19.

УПВЛПС је упутило честитку 204. вбр поводом њеног дана.

ДАН РАТНОГ ВАЗДУХОПЛОВСТВА И ПВО

Потпредседник Владе и министар одбране др Небојша Стефановић упутио је честитку поводом 24. децембра – Дана РВ и ПВО:

„Свим припадницима Ратног ваздухопловства и противваздухопловне одбране честитам 24. децембар – Дан вида.

Имамо обавезу да заједно чувамо успомену на херојске подвиге свих пилота, противавионаца, војиноваца, техничара и других припадника нашег РВ и ПВО, који су током богате историје безрезервно исказали своју љубав према отаџбини.

Поносан сам што сте њихови достојни слободници и што професионално, дисциплиновано и непоколебљиво извршавате своје задатке контроле и заштите суверенитета ваздушног простора Републике Србије. Уверен сам да ћете на напоре које држава улаже у опремање и модернизацију српског војног ваздухопловства узвратити са још бољим резултатима.

Поштовани заштитници нашег неба, честитам вам празник“.

Војном свечаношћу у Команди Ратног ваздухопловства и противваздухопловне одбране у Земуну обележен је 24. децембар — Дан вида РВ и ПВО, у спомен на дан када је 1912. године у Нишу формирана Ваздухопловна команда Српске војске.

Поводом празника, положени су венци на спомен-обележје погинулим припадницима РВ и ПВО, а уприличен је и свечани скуп у Дому ваздухопловства у Земуну, на коме су прочитане честитке и уручене награде и признања најбољим појединцима.

Командант Ратног ваздухопловства и противваздухопловне одбране генерал-мајор Душко Жарковић се у свом обраћању осврнуо на постигнуте резултате у обучености, опремању и борби против ковида 19 и одао признање свим припадницима вида на несребичном залагању и посвећености Војсци Србије.

ВЕТЕРАНИ РВ И ПВО

2021

УДРУЖЕЊЕ ПЕНЗИОНИСАНИХ

ВОЈНИХ ЛЕТАЧА И ПАДОБРАНАЦА СРБИЈЕ

ЧЛАНОВИ УДРУЖЕЊА
ЖЕЛЕ ВАМ ЗДРАВЉА,
СРЕЂЕ И УСПЕХА
У НОВОЈ
- 2021. ГОДИНИ.

Отаџбини и позиву
зауек привржени!
Заклетвом вечном одбрани
слободног неба Србије верни!
У летеве и неизмерне плаве
висине вечно заљубљени.

**СРЕЂНИ НОВОГОДИШЊИ
И БОЖИЊНИ ПРАЗНИЦИ!**

www.udruzenjepvlps.org

НОВИ ВАЗДУХОПЛОВНИ ГЕНЕРАЛИ

Потпредседник Владе и министар одбране др Небојша Стефановић уручио је 3. децембра 2020. указе председника Републике Србије и ВК Војске Србије Александра Вучића, о унапређењу у чин **бригадног генерала** команданту 204. вбр пуковнику **Бранету Крњајићу** и команданту 98. вбр пуковнику **Зорану Продановићу**.

Министар одбране др Небојша Стефановић и начелник ГШ ВС генерал Милан Мојсиловић честитали су генералима унапређења.

Бригадни генерал Бране Крњајић завршио је Генералштабно усавршавање 2014. и Високе студије безбедности и одбране 2020. године. У чину пуковника био је од 2014. Био је на дужностима заменика команданта и команданта 101. ловачко-авијацијске ескадриле, начелника штаба Команде 204. вбр, а од 2019. године је командант 204. вбр. Одликован је сребрном медаљом за заслуге, а носилац је и Златног пилотског знака, Војне споменице „Двадесетогодишњица одбране отаџбине од НАТО агресије“, војних спомен-медаља за учешће у борбеним дејствима у СФРЈ и СРЈ, као и Војне спомен-медаље за допринос систему одбране.

Бригадни генерал Зоран Продановић завршио је Генералштабно усавршавање 2013. У чин пуковника унапређен је 2014. Био је на дужностима начелник штаба 98. вбр, заменика команданта 98. ваздухопловне бригаде, а од 2020. године је командант 98. вбр. Носилац је Војне споменице „Двадесетогодишњица одбране отаџбине од НАТО агресије“, Војне спомен-медаље за изузетне резултате у војној служби за официра – први пут и Војне спомен-медаље за учешће у борбеним дејствима – СРЈ.

У име ветерана РВ и ПВО - чланова Удружења пензионисаних војних летача и падобранаца Србије, председник удружења Мр Златомир Грујић упутио је честике поводом унапређења ново-произведеним ваздухопловним бригадним генералима Бранету Крњајићу и Зорану Продановићу.

МИНИСТАР ОДБРАНЕ ОБИШАО ДЕЖУРНЕ ПАРУ

Потпредседник Владе и министар одбране др Небојша Стефановић заједно са начелником ГШ Војске Србије генералом Миланом Мојсиловићем обишао уочи Нове године, 31. децембра 2020. године дежурне јединице ловачке авијације ангажоване у систему противваздухопловне одбране на аеродрому „Пуковник-пилот Миленко Павловић“ у Батајници.

Министар је, након приказа процеса узбуњивања и припрема за полетање дежурног ловачког пара, подсетио да су то људи који раде без обзира да ли је Нова година, дан, ноћ или какви су метеоролошки услови.

Дежурни ловачки пар који бди над нашом слободом и нашим небом, ови пилоти које сте имали прилике да видите како у најкраћем могућем року излазе на писту, како узлећу и спремају се за извршење својих задатака, не знају за страх нити за било какве друге препреке. То су људи чији животи су посвећени нашој отаџбини, заштити нашег неба и наше слободе“, рекао је Стефановић.

Министар је оценио да су снага наше војске њени људи - пилоти, тенкисти, пешадинци и сви они који даноноћно раде и боре се да наша земља буде стабилна, безбедна и гарант стабилности читавог региона.

“Снага војске су њени људи, а снага Србије је наша војска. Желим овим момцима и свим другима у систему одбране срећну Нову годину и надам се да ће увек остати овако посвећени и одважни као што су данас“, рекао је министар Стефановић.

Обиласку дежурних јединица ловачке авијације присуствовали су и командант Ратног аваздухопловства и противваздухопловне одбране генерал-мајор Душко Жарковић и командант 204. ваздухопловне бригаде бригадни генерал Бране Крњајић.

ВАЗДУХОПЛОВНА ХРОНОЛОГИЈА

- **Почетком јануара 1913. године**, после формирања Ваздухопловне команде српске војске, на аеродрому Трупалско поље код Ниша је почело летење српских пилота, упркос јакој зими и снежним падавинама. Тада су забележена и два авио-удеса. Поручник-пилот Јован Југовић, командир Аеропланског одељења, лакше је оштетио свој авион. Поднаредник-пилот Војислав Новичић је на слетању поломио свој авион и задобио теже повреде, због којих је дуже време провео у болници.

- **5. јануара 1945. године**, почео је са радом штаб Девете обласне базе у Новом Саду. Први командант је био пуковник Тодор Узелац.

- **9. јануара 1911. године**, приликом приказивања летења на авиону, у Београду је погинуо Едвард Русјан.

- **15. јануара 1943. године**, полетео је први југословенски пилот поручник Аугустин Грошељу 1. тренажном сквадрону РАФ-а на аеродрому Ел Балах. Он је по завршетку комплетне преобуке, 3. фебруара полетео за а. Такордија у Египту.

- **17. јануара 1918. године**, на Солунском фронту су формирана је Прва српска ескадрила, а за командира је постављен капетан I класе Бранко Вукосављевић.

- **17. јануара 1945. године**, почела су дејства јединица Групе ваздухопловних дивизија у подршци југословенским армијама.

- **19. јануара 1913. године**, у Србију је дошао чувени француски пилот Жил Ведрин.

- **20. јануара 1944. године**, у Салаветрију (Италија) је формиран Штаб ваздухопловних школа Народноослободилачке војске Југославије. До 1990. године тај датум је обележаван као Дан Ваздухопловне војне академије.

- **21. јануара 1963. године**, на београдски аеродром, слетела је прва ЈАТ-ова КАРАВЕЛА, YU-АНА.

- **21. јануара 1977. године**, на аеродрому Батајница, полетео је прототип авиона „Орао“ двосед.

- **26. јануара 1972. године**, од подметнуте бомбе у авиону, над Чехословачком је, изнад места Српске Каменице експлодирао ЈАТ-ов ДЦ-9 YU-АНТ. Погинуло је 27 путника и чланова посаде. Пад са око 10.000 метара једино је преживела стјуардеса Весна Вуловић, која је након тога ушла у Гинисову књигу рекорда, као једина особа која је преживела пад са тако велике висине.

- **27. јануара 2000. године**, Еуроконтрол је поново успоставио саобраћај преко Обласне контроле Београд.

- **28. јануара 1957. године**, на београдски аеродром је слетео први ЈАТ-ов ИЛ-14, YU-ADE.

ВАЗДУХОПЛОВНИ ДАТУМИ И ИМЕНА ЗА ВЕЧНО ПАМЋЕЊЕ

Наша Отаџбина Србија је мала земља, имамо малу војску и мало ваздухопловство са богатом историјом и утемељеним традицијама. Поносни смо што је наше војно ваздухопловство настало међу 15 првих у свету, и што је у првих пет које су користиле авијацију у ратним дејствима. Учили смо од најбољих и развијали сопствене капацитете и у школовању кадрова, и у обуци, и у производњи ваздухопловних средстава, и у изградњи и афирмацији РВ и ПВО као вида оружаних снага. Бројна искуства из мирнодопског периода, времена криза, блокада и санкција, агресија и ратова, заједно са стваралачким опусом у теорији и пракси, била су и остала основа изградње РВ и ПВО у континуитету који траје, ево већ једанаест деценија. Много је значајних догађаја, људи – пилота, ваздухопловних

стручњака свих профила, коаданата и командира, официра и подофицира који су уградили себе и тај поносити развој. Неки од тих ваздухопловних догађаја, људи и датума су за вечно памћење, записани у незаборавник наше Србије и испреплетени у њеним историјским жилама.

У периоду настанка и почетног развоја незаборавни су људи који су визионарски утемељили прве ваздухопловне идеје, повукли прве конкретне потезе у изградњи српског ваздухопловства и његовој примени у пракси: Матија Бан писац и дипломата и његово „Ваздухопловне“ 1844. године; професор доктор Ђорђе Станојевић и његова, у Србији прва, ваздухопловна књига „Шетња по облацима“ (Лет балона) 1884. године; генерал Сава Грујић, министар војни и председник владе и „Уредба о формацији целокупне војске“ од 2. августа 1893. године која прописује увођење балонских одељења у српске дивизије; пуковник Милош Васић министар војни који доноси одлуку о школовању ваздухопловних кадрова 1900. године.

Пуковник Коста Милегић, по ширини свог доприноса „отаџ“ српског ваздухопловства, први школовани ваздухопловни стручњак (балони, метеорологија, голубија пошта) Србије. Завршио је Ваздухопловну официрску школу царске Русије и постао први пилот балона 1902. године. Утемељио је српско војно ваздухопловство – прва нормативна решења, формирања Голубије поште (1908), набавка балона и опреме (1909) и формирања Ваздухопловне команде 24. децембра 1912. године. Командовао је ваздухопловством у Првом и Другом балканском рату и у Првом светском рату. После рата био је на челу удружења резервних авијатичара.

Први српски пилоти авиона школовани од маја до септембра 1912. године у Француској, утемељили су српски авијатичарски кор: **наредник Михаило Петровић**, први је полетео самостално крајем маја 1912. године – тај датум обележавамо као Дан пилота Србије; прва је ваздухопловна жртва српског ваздухопловства 20. марта 1913. године и тај дан се обележава као Дан сећања на ваздухопловне жртве. **Потпуковник Јован Југовић** пилот авиона и балона, командир балонске чете, Ваздухопловне ескадре на Солунском фронту и Првог ваздухопловног пука у Новом Саду после рата. **Пуковник Миодраг Томић** пилот авиона, истакао се у Великом рату, после рата командант ваздухопловне групе и Шестог ловачког пука. **Капетан прве класе Милош Илић**, пилот авиона и командир аеропланске ескадре у балканским и првом светском рату. **Капетан прве класе Живојин Станковић** пилот авиона веома активан у балканским и првом светском рату, преминуо од рана и болести сахрањен на Зејтинлику. **Поручник Војислав Новичић** пилот авиона и извиђач у балканским и првом светском рату, преминуо о рана и болести, сахрањен у Бизерти. Њихова имена

светле као златне бакље на порталу српске ваздухопловне историје, златним словима уписана и никада незаборављена.

Један од датума за памћење је 18. фебруара 1913. године Краљ Србије Петар Први Карађорђевић прописао „Уредбу о саобраћају справама, које се крећу по ваздушном простору“, први закон о ваздушној пловидби код нас и један од првих у Европи и свету.

Прва борбена јединица српског ваздухопловства **Приморски аероплански одред**, формиран је 20. фебруара 1913. године ради учешћа у операцијама српске и црногорске војске код Скадра.

У великом рату српски ваздухопловци су са малим снагама – четири авиона и два балона, чинили праве подвиге дајући велики допринос победама на Церу и Колубари и током извлачења преко Албаније на Крф. У балканским и Првом светском рату српско ваздухопловство имало је 19 погинулих и умрлих летача.

Сталне осматрачке станице установљене су 18. јуна 1915. године, а противавионска артиљерија 30. септембра исте године. Вечно памтимо **наредника Радоја Раку Љутовца** који је тада првог гранатом оборио швапски авион.

У ваздухопловном незаборавнику је и **мајор Бранко Вукосављевић**, командир Њепорског одељења 1917. године, Прве српске ескадриле и ваздухопловне ескадре на Солунском фронту 1918. године и потом први командант ваздухопловства Краљевине Југославије 1. марта 1919. године у Новом Саду. Ваздухопловство КЈ развијало се и јачало у међуратном периоду као једно од најснажнијих у Европи, са властитим системом школовања кадра, конструкције и производње авиона и ваздухопловне технике.

У нашој ваздухопловној историји истакнуто место имају борбена дејства ваздухопловаца у **Априлском рату 1941.** године када су се херојски супротставили крвожедном настрају Луфтвафе, погинуло је 135 летача и неколико стотина ваздухопловаца.

Памтимо и „**партизанску авијацију**“ насталу у пролеће 1942. године, формирање **Прве и Друге ескадриле НОВЈ 1944.** године и **групе ваздухопловних дивизија** – ловачке за три пука и јуришне са три пука, као и ваздухопловних позадинских јединица и установа, што је чинило основу ваздухопловства Југославије после Другог светског рата.

Успеси ваздухопловне индустрије, школства, борбене изградње у периоду до 1991. године такође заслужују своје место у ваздухопловном незаборавнику. Између првог и другог светског рата

у Краљевини Југославији страдало је око 230 летача. У Другом светском рату страдало је око 700 ваздухопловаца, међу њима и 473 стрељана радника фабрике авиона у Краљеву.

Херојска одбрана Отаџбине од НАТО агресије 24. марта 1999. године, јуначки подвизи пилота, војиноваца и ракеташа створили су легенду о српском систему ПВО ефикасном против најсавременије НАТО технике оборивши амерички „невидљиви“ Ф-117. Животе су положила на олтар слободе 42 припадника РВ и ПВО. Они су наш понос, њихова дела и имена никада не смемо заборавити и вечно им се клањамо у славу.

Српски ваздухопловни незаборавник је наша света књига коју стално читамо да је никада не би заборавили, то је наша дужност, обавеза и патриотски задатак. да је преносимо нараштајима који долазе. Подигнута ваздухопловна спомен-обележја да одржавамо и чувамо, а нова у славу Бога и понос народа подижемо.

Златомир Грујић

Авангард достиже брзину до 28 маха

Министарство одбране РФ објавило је нове податке о брзини лета хиперсоничне јединице ракетног система "Авангард". Јединица убрзава до 28 маха, наводи се у „Главним резултатима активности Оружаних снага РФ у 2012-2020.“, а што је приближно 7,5 километара у секунди. Један мах је број који карактерише брзину звука у одређеном окружењу. На различитим висинама од Земље, овај показатељ се разликује, јер је ваздух на површини гушћи него на висинама. Директно на површини земље, један мах износи 340 метара у секунди. Крајем 2018. године, заменик премијера Јуриј Борисов известио је да је "Авангард" током испитивања развио брзину од око 27 маха. Пре тога, Владимир Путин је рекао да би брзина лета блока "Авангард" у густим слојевима атмосфере могла да пређе 20 маха. (Извор: *Восток*, 22.12.2020.)

Дан Стратешке авијације Русије

Навршило се 23. децембра 106 година од оснивања Стратешке авијације, у саставу Стратешких нуклеарних снага, Ваздухопловних снага РФ. Стратешка авијација потиче од ескадриле авиона "Иља Муромец" - прве светске формације тешких бомбардера. Током Првог светског рата посаде ескадриле извеле су око 400 налета ради извиђања и бомбардовања непријатељских циљева. Током Великог отаџбинског рата, посаде Стратешке авијације су међу првима деловале по нацистичким освајачима, а већ 22. јуна 1941. године уништавале су нацистичке трупе у регионима Сувалки и Прасниш. Током рата, посаде бомбардера извршиле су око 220 хиљада налета, бациле преко 2 милиона бомби на непријатељске трупе и објекте, 312 пилота добило је звање хероја Совјетског Савеза, а шест 2 пута.

Ове године је у потпуности спроведен план борбене обуке. Посаде су летеле више од 17,5 хиљада сати, а просечно време лета по посади било је стотинак сати. Ове године посаде формације Ту-160 "Енгелс" извеле су рекордни лет, прелазећи око 20 хиљада километара за 25 сати и 25 минута. Током лета извршена су три пуњења горива у ваздуху. Данас је Стратешка авијација наоружана модернизованим стратешким носачима ракета Ту-160 и Ту-95МС, бомбардерима великог домета Ту-22М3, авионима-цистернама Ил-78 и другом техником која омогућава авијатичарима да ефикасно решавају борбене задатке и достојно служе отаџбини. (Извор: *Восток*, 23.12.2020.)

Руски и кинески стратешки бомбардери извели заједничко патролирање изнад Јапанског и Источног кинеског мора

Два руска и четири кинеска стратешка бомбардера извели су заједничко патролирање изнад Јапанског и Источног кинеског мора, саопштило је Министарство одбране Русије.

Ваздухопловну групу чинила су два стратешка бомбардера Ту-95МС Ваздушно-космичких снага Русије, четири стратешка бомбардера Хун-6К Ратног ваздухопловства Кине. Министарство одбране Русије је саопштило да је ово друго заједничко патролирање у азијско-пацифичком региону. Министарство истиче да заједнички лет руских и кинеских стратешких бомбардера изнад Јапанског и Источног кинеског мора није усмерен против других земаља. Авиони обе земље су деловали строго у складу са одредбама међународног права, и није нарушен ваздушни простор других земаља. Патролирање је реализовано у оквиру плана војне сарадње за 2020. годину, наводи се у саопштењу. (Извор: *Восток*, 23.12.2020.)

Срушио се амречки борбени авион Ф-16 у Мичигену

Амерички борбени авион Ф-16 срушио се 9. децембра 2020. године изнад ненасељене територије у неприступачне шуме Мичигена. Авион је полетео из базе у Висконсину. Пилот је био сам у авиону. Узрок несреће се истражује. (Извор: *Танјуг*, 9. децембар 2020. године)

Уништен аустралијски ловац од 75 милиона долара

Борбени авион аустралијске Прве ескадриле ФА-18Ф „Супер Хорнет“ принудно је слетео услед квара на мотору. После приземљења дошло је до оштећења носа авиона и удара у писту након чега су се два пилота катапултирала. Авион је уништен. Његова вредност је према изворима 75 милиона долара. Инцидент се догодио у бази Амберли. (Извор: *Новости онлајн*, 9. децембар 2020. године)

Срушио се хеликоптер у француским Алпима

Пет особа је погинуло, а једна је тешко повређена када се срушио хеликоптер у француским Алпима на надморској висини од 1.800 метара, изјавио је француски председник Емануел Макрон. Хеликоптер је превозио спасилачки тим на обуку, преноси Ројтерс.

Пилот летелице успео је да активира систем за избацивање са седиштем и обавести надлежне. У хеликоптеру су били и копилот, два техничара и два горска спасиоца. Надлежни су послали три хеликоптера, али нису могли да дођу до места несреће због магле, док су спасилачке екипе покушавале да приђу копненим путем, саопштено је из префектуре Савоја. Из француског бироа за ваздушне несреће саопштено је да је истрага у току и да ће тим за истрагу бити послат на место пада хеликоптера. (Извор: *РТС*, *Ројтерс*, 9. децембар 2020. године)

Русија набавља авиоцистерне Ил-78М-90А

Руско Министарство одбране потписало је уговор о набавци првог контингента (10) перспективних летећих авиоцистерни Ил-78М-90А. То је вишенаменска летелица са повећаним техничко-тактичким могућностима, што ће руској авијацији омогућити извођење најкомплекснијих борбених операција високог интензитета, у зонама које су хиљадама километара далеко налазе од матичних аеродрома. Ово последње се посебно односи на повећање борбених способности тзв. ударне ракетноосне авијације великог долета. (Извор: *РБ*, 22. децембар 2020. године)

Демонстрација силе САД пред Ираном

САД су привремено пребацила на Блиски исток два стратешка бомбардера Б-52, саопштила је Централна команда оружаних снага САД (CENTCOM). Ово је треће пребацавање америчких тешких бомбардера у регион у последњих 45 дана. У саопштењу америчке команде наводи се да САД демонстрирају свој потенцијал како би „нагласили приврженост америчких Оружаних снага регионалној безбедности и показали јединствену способност брзог распоређивања велике борбене снаге“. Шеф Централне команде оружаних снага генерал Френк Макензи нагласио је да су САД „спремне да одговоре на сваку агресију“ на Блиском истоку усмерену против америчких грађана и њихових интереса. (Извор: *Новости онлајн*, 31.12.2020. године)

ISSN (Online) 2560-4708

**Ваздухопловни билтен излази месечно у електронској форми. Намењен је члановима УПВЛПС, ваздухопловним ветеранима и љубитељима ваздухопловства.
Уређење и припрема: Златомир Грујић и Милан Ракић.
Е-пошта: zlgrujic@gmail.com, www.udruzenjepvps.org**